

4. Дубогай А.Д. Управлять здоровьем смолоду / А.Д. Дубогай. – К.: Молодь, 1985. – 112 с.

5. Здоровье на всю жизнь: От детства до старости / Пер. с англ. А. Москвичевой. – М.: ТЕРРА, 1997. – 143 с.

6. Кривошева Г. Культура здоров'я особистості як соціально-педагогічна проблема / Г. Кривошева // Шлях освіти. – 2001. – № 1. – С. 35-37.

7. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья / Н.К. Смирнов. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М.: АРК-ТИ, 2006. – 320 с.

АКСИОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

УДК: 378: 37. 013. 78

Райчєва Т. Д.

Актуальність матеріалу, викладеного в статті, обумовлена тим, що центральна фігура суспільних перетворень – вихователь, від його способу, соціальної позиції, ціннісно-цільових установок залежать результати професійної діяльності. У структурі професійно-педагогічної підготовки вихователя цінності займають особливе місце, будучи основою, на яку спираються всі інші компоненти системи. Необхідно впроваджувати аксіологічний підхід в процес фахової підготовки спеціаліста, який полягає в орієнтації професійної освіти на формування в студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей.

Ключові слова: аксіологічний підхід, аксіологічна парадигма, цінність, ціннісні орієнтації.

АКСИОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ

Т. Д. Райчєва

Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена тем, что центральная фигура общественных преобразований - воспитатель, от его образа, социальной позиции, ценностно-целевых установок зависят результаты профессиональной деятельности. В структуре профессионально-педагогической подготовки воспитателя ценности занимают особое место, являясь основой, на которую опираются все остальные компоненты системы. Необходимо внедрять аксиологический подход в процесс профессиональной подготовки специалиста, который заключается в ориентации профессионального образования на формирование у студентов системы общечеловеческих и профессиональных ценностей.

Ключевые слова: аксиологический подход, аксиологическая парадигма, ценность, ценностные ориентации.

AXIOLOGICAL APPROACH IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS

T. D. Raicheva

The relevance of the material presented in this paper due to the fact that the central figure in social change - the teacher, of his image, social position, value-target plants depend on professional practice. The structure of vocational teacher education teacher values ??occupy a special place, being the foundation upon which all other system components. We should introduce an axiological approach to the training of a specialist who is in the orientation of vocational education in the formation of the students of human and professional values.

Keywords: axiological approach, axiological paradigm, value, value orientations.

Постановка проблеми. У сучасних умовах аксіологічний підхід є одним з основних принципів професійної підготовки майбутніх вихователів. Звернення до філософської теорії цінностей у контексті педагогіки дозволяє розглядати зміст і структуру педагогічної освіти як сферу суб'єкт-об'єктних і міжсуб'єктних ставлень, де знання, викладач і студенти об'єднуються ціннісним ставленням до дійсності.

Сьогодні цілеспрямований розвиток особистості, ефективно професійне становлення студентів неможливо здійснювати без визначення соціокультурних цінностей. На рівні окремої особистості аксіологічний підхід спрямовує педагогічний вплив на втілення на практиці оптимальних шляхів трансляції її актуальних соціальних цінностей. Орієнтація сучасної педагогічної освіти на виховання професіоналів потребує не тільки ретельної фахової підготовки студентської молоді, але й широкого світогляду, професійного мислення, високої освіченості, індивідуального усвідомлення значення загальнолюдських та професійних цінностей, що закладається у стратегію і тактику модернізації суспільного життя. У зв'язку з цим виникає проблема в організації підготовки студентів, що забезпечувала б цілеспрямоване формування необхідного рівня виявлення, усвідомлення і розвитку професійних цінностей майбутнього фахівця.

Аналіз актуальних досліджень. Метою освіти в Україні є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвитку її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей. Тому, останнім часом «ціннісний погляд» на світ затвердився у вітчизняній науці настільки широко і ґрунтовно, що його можна вважати одним з домінуючих у тематиці дослідницьких проєктів гуманітарних наук.

Звідси цілком природним є застосування аксіологічного підходу і до вивчення педагогічних явищ і процесів, а також впровадження його в фахову підготовку майбутніх вихователів у зв'язку з тим, що цінності визначають сутність освіти і виховання людини.

Теоретико-методологічні засади аксіологічної проблематики в освіті вивчаються багатьма дослідниками (І. Бех, Б. Гершунський, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремень, А. Міщенко, В. Сластьонін, Н. Ткачова, Г. Чижакова, Г. Щед-

ровицький, А. Ярошенко та ін.), у яких педагогічна аксіологія розглядається як фундамент духовної культури майбутнього вихователя.

Мета статті – розкрити значення аксіологічного підходу в системі професійної підготовки майбутніх вихователів.

Виклад основного матеріалу. Вихователь – центральна фігура суспільних перетворень. Від його соціальної позиції, ціннісно-цільових установок залужуть результати професійної діяльності.

Духовний розвиток особистості майбутнього вихователя здійснюється якісніше в умовах, коли пріоритетним у змісті професійно-педагогічної підготовки є аксіологічний компонент, що містить у своїй основі необхідність залучення вихователя до методологічним, теоретичним і прикладним знанням про цінності, про їх природу, механізм розвитку та способах функціонування.

Визначемо загальнофілософське поняття аксіології. Аксіологія за філософським словником (грецьк. *axia* – цінність, *logos* – слово, учіння) визначається як філософське дослідження природи цінностей; як філософська дисципліна, що займається дослідженням цінностей як смислоутворювальних засад людського буття, що задають спрямованість і вмотивованість людському життю, діяльності та конкретним діями і вчинкам [7, с. 11].

Сутність аксіологічного підходу до підготовки спеціаліста полягає в орієнтації професійної освіти на формування в студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей, що визначають їхнє ставлення до світу, до своєї діяльності, до самого себе як людини і професіонала [6, с. 34].

У традиційних моделях педагогічної освіти увага концентрується насамперед на формуванні суми відповідних знань, відношень, діяльності й недостатньо береться до уваги розвиток аксіологічної основи педагогічної культури майбутніх фахівців. Більше того, у педагогічній теорії та практиці взаємозв'язки між педагогічною освітою й загальнолюдськими цінностями залишаються фактично невивченими.

«Цінністю може бути як явище зовнішнього світу (предмет, явище, подія, вчинок), так і факт усвідомлення (ідеал, образ, наукова концепція). Цінністю є те, що має значення» [4, с. 14].

Генезис поняття «цінність», реконструйований на основі етимології цього слова, показує, що в ньому з'єдналось три значення: характеристика зовнішніх властивостей речей і предметів, що виступають як об'єкт ціннісного ставлення; психологічних якостей людини, що є суб'єктом цих відносин; відносини між людьми, їх спілкування, завдяки якому цінності набувають значимості.

У широкому значенні слова цінністю є усе, що становить інтерес для людини. Будь-якій цінності властиві такі характеристики: усі цінності містять елемент знань, носять селективний характер; містять у собі афективний (пізнавальний) компонент. Разом із тим, цінності є критеріями оцінки вибору дій. В усіх цілеспрямованих (осмислених) діях можна виділити три основні види цінностей: конативні (бажання, переваги), досягнення (успіх, фрустрація) й афективні (задоволення, біль, та інші).

Виявлення аксіологічних пріоритетів національної освіти дозволяють визначити, що вони мають вирішальний вплив формування ціннісних орієнтацій особистості майбутнього вихователя за умов, якщо:

- цілі професійної освіти вихователя спираються на аксіологічні орієнтири;
- процес професійної підготовки вихователя базується на аксіологічних складових і підпорядкований логіці розвитку ціннісної сфери особистості;
- аксіологічні цінності характеризують життєву позицію вихователя і реалізуються в їх діяльності.

Цілком закономірно, що проблеми виховання нового покоління, його ставлення нерозривно пов'язані з формуванням ієрархічної системи цінностей. Тому вдосконалення шляхів гармонізації формування основ ціннісних орієнтацій молоді, і насамперед у студентів вищих навчальних закладів як майбутніх фахівців освітньої сфери, залишається одним із пріоритетних напрямів науково-педагогічного пошуку.

Аксіологічна система в трактуванні І. Беха, К. Абульханової-Славської розвивається в динамічно мінливих відносинах, орієнтованих на життєві цінності. На вищому рівні відносин реалізуються духовні цінності. У цих умовах затверджується *цінність іншої людини*.

Крім того, такий підхід вимагає величезних щиросердечних сил, такту, доброти.

Особливе значення для формування особистості має система відносин, яка включає ділові і ціннісні параметри умов росту особистості. Щоб досягти досконалості в професійній діяльності, важливо будувати життя відповідно до цінностей, вчитися їх переживати, психологічно засвоювати і вести пошук нових цінностей як двигуна життєвої стратегії.

Ціннісні орієнтації є важливим елементом духовної визначеності особи. Обираючи ту чи іншу цінність, людина формує свого роду довгостроковий план поведінки й діяльності. Якщо мотивація дає відповідь на питання чому людина діє певним чином, то ціннісні орієнтації висвітлюють те, заради чого вона діє, чому присвячує свою діяльність.

Теоретичний аналіз різних підходів, у яких обґрунтовується необхідність формування аксіологічних засад (теорії цінностей) як нової педагогічної парадигми, дає можливість стверджувати, що:

- ціннісні підстави уможливають переборення описово-статичного підходу в педагогіці та змістовного й процесуального наповнення освітньої сфери;
- розробка основ педагогічної аксіології сприяє виявленню природи і джерел цінностей, закономірностей їх функціонування, діалектики загально-людських і національних цінностей, усвідомленню людиною свого місця в природному середовищі;
- з'являється можливість визначати стратегію і перспективи розвитку педагогічної системи, розкривати її потенціал і змістове наповнення вітчизняної освіти, відповідно до ціннісних бажань усіх суб'єктів освіти.

На наш погляд, послідовне і грамотне впровадження ціннісного підходу як аксіологічної парадигми – це лакмусовий папірець, який дає точну відповідь на питання, у якому напрямку буде розвиватися освіта (та й суспільство).

Висновки. Основна спрямованість аксіологічної парадигми управління освітою – це конституювання людини як вищої цінності буття; розробка і запровадження державних, філософських, соціальних та галузевих мораль-

но-правових схем гарантій неухильності людської цінності в освіті та житті за будь-яких умов.

Тому дослідження цієї проблеми є дуже актуальним на сучасному етапі. В умовах певної кризи соціальних ідеалів, зневіри частини населення у оптимістичні перспективи для України і світу в цілому дуже важливим є виховання молоді на засадах тих суспільно-корисних цінностей, які є загальнозначущими, вічними, неперехідними – Добро, Благо, Любов.

Література

1. Абушенко В. Л. Ценностные ориентации//Всемирная энциклопедия: Философия/В.Л.Абушенко. – М.: Хаверст, современный литератор, 2001. – 199 с.
2. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи/Е.И.Головаха. – К.: Наукова думка, 1988. - 342 с.
3. Кавалеров А. В. Ціннісні орієнтації та їх класифікація/ А.В.Кавалеров/ Наукове пізнання: методологія та технологія. – 2000. - № 1. – С. 33-36.
4. Казакина М. Г. Ценностные ориентации школьников и их формирование в коллективе. – Л., 1989. – 154 с.
5. Овсянецька Л. П. Ціннісні орієнтації як фактор життєдіяльності і розвитку особистості/Л.П.Овсянецька//Вісник Дніпропетровського університету. – 2001. – Вип. 8. – С. 69-72.
6. Ткачова Н. О. Аксиологічний підхід до організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі: монографія/ Н.О.Ткачова. – Луганськ: ЛНПУ імені Т. Г. Шевченка; Хю: Вид-во «Каравела», 2006. – 300 с.
7. Философский словарь/ под ред. И. Т. Фролова. – М.: Политиздат, 1987. – 590 с.